

Innhold

Forord	5
---------------------	---

Kapittel 1

Matematikk i barnehagen	13
1.1 Rammeplanen og fagområdet <i>Antall, rom og form</i>	14
1.2 Matematikkfaget i barnehagelærerutdanningen	15
1.3 Aktiviteter, lek og <i>inquiry</i>	17
1.4 Nøkkelområder innen matematikken	20
1.5 Klassifisering, sortering, logikk, implikasjon og ekvivalens	24
1.6 Matematikk i barnehagehverdagen	28
1.6.1 Eventyr	28
1.6.2 Matematikk i regler og sanger	31
1.6.3 Matematikk i spill	34
1.7 Matematisk kompetanse	35
1.8 Observasjonsmaterieell	37
1.9 Digital kompetanse i matematikk	38
1.9.1 Digital kompetanse for barnehagelærere	40
1.9.2 Digitale verktøy	41
1.9.3 Bruk av digitale verktøy i barnehagen	42
1.10 Aktuell forskning på matematikk i barnehagen	46
1.11 Barnehagelærerrollen og holdninger til matematikk	47
1.12 Oversikt over boka	49

Kapittel 2

Barns læring og utvikling i matematikk	51
2.1 Språk og kommunikasjon	52
2.1.1 Begrepsinnhold og begrepsuttrykk	53
2.1.2 Første- og andreordens språkuttrykk	54
2.2 Appropriering	56
2.2.1 Approprieringsprosessen	56

2.2.2	Appropriering gjennom bruk av redskaper.....	61
2.3	Problemløsning i matematikk.....	62
2.4	Matematisering.....	64
2.5	<i>Inquiry</i>	65
2.5.1	<i>Inquiry</i> -prosessen.....	66
2.5.2	<i>Inquiry</i> som redskap og væremåte.....	68
2.6	Orkestrering.....	69
2.7	Den matematiske samtalen.....	72
2.8	Lekbasert læring og veiledet lek.....	74
2.9	Lekresponsiv undervisning i matematikk.....	76
2.10	Begrepslæring.....	81
2.11	Spontane og vitenskapelige begreper.....	84

Kapittel 3

Tall og telling	87
3.1 Tallord.....	87
3.2 <i>Subitizing</i> og antall.....	92
3.3 Ordinalitet.....	94
3.4 Telling.....	96
3.4.1 Prinsippet om stabil ordning.....	98
3.4.2 Prinsippet om parkobling.....	99
3.4.3 Kardinalprinsippet.....	101
3.4.4 Abstraksjonsprinsippet.....	103
3.4.5 Prinsippet om irrelevant ordning.....	103
3.4.6 De fem prinsippene i bruk.....	104
3.5 Tellemåter.....	108

Kapittel 4

Begynnende tallregning	112
4.1 Fingerregning.....	113
4.2 Grunnleggende addisjon og subtraksjon.....	115
4.2.1 Addisjon.....	117
4.2.2 Subtraksjon.....	125
4.3 De fire regneoperasjonene.....	129

Kapittel 5

Sammenlikning og måling	134
5.1 Språkuttrykk i arbeidet med sammenlikning og måling.....	136

5.1.1	Kontrastpar i arbeid med sammenlikning og måling.....	138
5.1.2	Sammenlikningsord	139
5.2	Barns tilegning av sammenlikning og måling.....	140
5.2.1	Grov sammenlikning.....	142
5.2.2	Direkte sammenlikning.....	143
5.2.3	Indirekte sammenlikning.....	147
5.2.4	Måling med ikke-standardiserte måleenheter	150
5.2.5	Måling med standardiserte enheter	155
5.3	Måling til alle tider.....	159
5.3.1	Gamle måleenheter	159
5.3.2	Det metriske systemet	160
5.3.3	SI-systemet.....	161

Kapittel 6

	Geometriske former	170
6.1	Begynnende geometriske erfaringer	170
6.2	Todimensjonale former.....	172
6.2.1	Barns erfaringer med todimensjonale former	175
6.2.2	Puttebokser.....	175
6.2.3	Puslespill.....	176
6.2.4	Tangram.....	177
6.3	Mangekanter og sirkler.....	180
6.3.1	Trekanten	180
6.3.2	Firkanten.....	183
6.3.3	Pentagon, heksagon og oktagon.....	187
6.3.4	Sirkelen.....	188
6.4	Barns læring og utvikling i geometri	191
6.5	Andre todimensjonale former	193
6.6	Tredimensjonale former	195
6.7	Sammenhengen mellom to- og tredimensjonale former.....	201

Kapittel 7

	Romlig tenkning	207
7.1	Egenskaper ved det tredimensjonale rommet.....	208
7.1.1	Euklidske egenskaper.....	209
7.1.2	Topologiske egenskaper	210
7.1.3	Projektive egenskaper	214
7.2	Romlig orientering.....	217

7.2.1	Romlig språk – plasseringsord	219
7.3	Romlig visualisering	221
7.4	Lekens og barnehagelærerens rolle i utvikling av romlig tenkning.....	223
7.5	Romlig tenkning og videre utvikling i matematikk.....	224

Kapittel 8

Mønster og symmetri	228
8.1 Mønster – hva er det?	228
8.2 Geometrisk mønster.....	232
8.2.1 Tegninger.....	234
8.2.2 Målestokk.....	234
8.3 Lage mønster selv	235
8.3.1 Tesselering	237
8.4 Symmetri.....	239
8.4.1 Rotasjon	240
8.4.2 Speiling.....	243
8.4.3 Parallellforskyvning.....	246
8.4.4 Gliderefleksjon	248
8.5 Mønster og symmetri i barnehagen.....	250

Kapittel 9

Kombinatorikk og sannsynlighet	257
9.1 Kombinatorikk.....	257
9.1.1 Hvor mange bordkort kan vi lage?.....	258
9.1.2 Utkledning: Hvor mange antrekk kan vi lage?	260
9.1.3 Kombinasjoner av iskremkuler.....	262
9.1.4 Fotballkampoppsett: Hvor mange kamper blir det?.....	263
9.1.5 Treningstøy: Hvor mange drakter blir det?	264
9.2 Tilnærminger til kombinatoriske problemer	267
9.3 Sannsynlighet	268
9.3.1 Sannsynligheten for ulike søskenflokker	269
9.3.2 Sannsynligheten for ulike myntkast.....	270
9.3.3 Sannsynligheten for ulike terningkast.....	271

Kapittel 10

Statistikk	278
10.1 Arbeid med statistikk i barnehagen.....	278
10.2 Tabeller	281
10.3 Diagrammer	282
10.3.1 Objektdiagram	283
10.3.2 Bildediagram.....	283
10.3.3 Søylediagram.....	285
10.4 Kategoriske og numeriske data.....	288
10.5 Sentralmål	289
10.5.1 Typetall.....	289
10.5.2 Gjennomsnitt og median	290

Kapittel 11

Tallsystemer	294
11.1 Tallsystemet vårt – en innledning	294
11.1.1 Eksempel på barns møte med tallsystemet vårt	295
11.2 De tidligste spor av tall og telling.....	296
11.3 Gruppering	297
11.4 Oldtidens egyptiske tallsystem.....	299
11.5 Det romerske tallsystemet.....	301
11.6 Det babylonske tallsystemet	302
11.7 Vårt tallsystem i dag	304
11.7.1 Potenser	305
11.7.2 Tall på utviklet form	306
11.8 Annen basis enn 10.....	309

Referanser	320
-------------------------	-----

Fasit til utvalgte oppgaver i boka	326
---	-----

Sentrale matematiske begreper	331
--	-----

Stikkord	336
-----------------------	-----